

Koncept izvedbenega kurikuluma

dr. Natalija Komljanc

2014

Uvod

Namen koncepta je praktično oblikovanje lastnega učnega načrta; dobiti idejo in oblikovati učinkovit bojni oz. miselni načrt prilagajanja. Pred načrtovanjem se radi vprašamo: Kaj vse znam in kaj lahko ponudim, kakšna so moja pričakovanja in obveze, kaj menijo učeči se, kakšni so njihovi načrti, pričakovanja, potrebe, kaj lahko oni ponudijo in kaj potrebujemo, da si bomo lahko znanje najučinkoviteje porazdelili in se opremili za osebno rast in samorazvoj. Pouk je organizirano sistematično podajanje učne snovi (po SSKJ). Načrt pouka naj bi bil aktualen in profesionalen. Če želimo aktivne člane pouka, potem je logično, da so aktivni udeleženci načrta, ne le izvedbe in presoje.

Obča opredelitev pojma izvedbeni kurikulum

Če po spletu pobrskamo po šolskih straneh, najdemo letne delovne načrte vzgoje in izobraževanja. Letni delovni načrti vzgojno-izobraževalnih organizacij imajo podobno vsebino (preverite njihovo strukturo oz. vsebinska kazala). V šolskem muzeju najdemo Programe življenja in dela v vzgoji in izobraževanju iz preteklih let.

V tuji literaturi najdemo tovrstno vsebino pod angleško pojmovno zvezo »*school-based curriculum*«, ki se v Sloveniji prijemlje kot (slovenski prevod) »šolski izvedbeni kurikulum« oz. »izvedbeni kurikulum vzgojno-izobraževalne institucije«. Če pogledamo v spletno knjižico z naslovom *School-based Curriculum Development* avtorja Malcolma Skilbecka iz leta 1984 ali pa besedilo na isto temo Johna Elliota, bomo kaj hitro spoznali, da gre najpogosteje za akcijsko načrtovanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja.

V zadnjem času je v ospredju globalna in trajnostna želja, zato načrtovanje na različnih ravneh: globalni, nacionalni, lokalni, šolski, razredni oz. oddelčni, osebni (učiteljevi in učenčevi). Nekatere od ravni včasih silijo v ospredje in senčijo ostale, kot na primer nacionalni kurikulum. Priporočam branje vira z naslovom *Key Concepts for Understanding Curriculum* tretjo izdajo avstralskega avtorja Colina J. Marsha, kjer si boste lahko natančneje prebrali o ključnih elementih načrtovanja vzgoje in izobraževanja. Kolega Marsh je med obiski pri nas spoznal tako naš vzgojno-izobraževalni sistem kot tudi načrte posameznih institucij ter ideje za posodabljanje načrtov v okviru inovacijskih projektov Zavoda RS za šolstvo (IP). V svoji izdaji je opazoval in primerjal domači, angleški in ameriški sistem

načrtovanja edukacije ter možnosti posodabljanja. Poleg omenjenih virov predlagam v branje Brunerjev model in njegov pristop k oblikovanju modela vzgoje in izobraževanja, pri tem pa bodite pozorni na letnico izdaje vira z naslovom *The Process of Education. A Landmark in Educational Theory* (1960).

Zanimivo je prelistati tudi Deweyevo ciljno načrtovanje vzgoje in izobraževanja, pa Napoleonove bojne načrte, ali Goethejev osebni učni kurikulum, ki mu ga je predlagala družina v okviru takratnega šolanja na domu. Pregledati je smiselno poslovne, kulturne in razvojne načrte, na primer političnih strank, multinacionalk, kakšnega bojeviteža oz. trmoglavca v vrtcu ali na šolskem vrtu. Nam zanimivi za ogled so profesionalni kurikulumi vzgojitelja, učitelja za njegov samorazvoj in/ali prispevanje v instituciji. Ob iskanju mnogovrstnih načrtovanj za doseg cilja oz. osebne in družbene sreče je smiselno pregledati čim več različnih oz. raznovrstnih kurikulumov z različnih področij delovanja, da bi lahko uvideli, zakaj je načrtovanje sploh smiselno in kako lahko optimalno služi svojemu namenu.

Sinteza naštetih primerov kaže na bistvo oz. namen načrtovanja v obče, zakaj sploh človek, ljudje, družba načrtujemo svoje dejavnosti in sodelovanja z drugimi v različnih življenjskih delovnih situacijah oz. obdobjih. Šolsko kurikularno načrtovanje ima vpliv na kakovost bivanja učečih se v vseh fazah vseživljenjskega učenja, na njihove miselne procese oz. rezultate dela.

Načrtovanje je proces usmerjanja učenja določevalcev. V grobem vsak načrt pove, kaj, kdaj, natančneje spremljanje pa kaže, da je kurikulum preprost načrt poteka učenja, iz katerega lahko razberemo kaj je bistvo (namen) učenja, kakšna je temeljna učna metoda (strategija), kdo sprejema odločitve za učenje, katere izkušnje otrok pridobi v šoli (veščine, znanja), kako avtonomno in soodgovorno učenec sooblikuje kurikulum (pouk), v kolikšni meri nanj vplivajo starši, katere učne vire izbira šola, kako šola vključuje aktualne učne situacije, katere učne cilje izbira in s tem dosežke otrok v okviru predmeta, kako se spreminja predznanje otrok skozi učna leta ene ali več generacij, kaj je bistvo znanja, ki ga opredeli institucija, kako opredeli učni prostor in čas (obdobje) učenja ter kakšen sistem ocenjevanja goji.

Načelo 1: Izvedbeni kurikulum je najpogosteje akcijski načrt za izvajanje in evalviranje vzgoje in izobraževanja na različnih oz. več ravneh. Gre za načrt poteka učenja, osamosvajanja, usposabljanja, odraščanja. Vsak ga ima, nastal je bodisi spontano bodisi premišljeno, zato je smiselno, da osebi, s katero sodelujemo, prisluhujemo, se z njo povežemo in z njo delimo svoj kurikulum ter se tako s skupnim načrtom približamo potrebam in pričakovanjem obeh. Bistvo načrtovanja je doseči cilj po čim boljši naravni socialni poti. Učiteljem se prav na tem področju ponuja velika družbena priložnost prispevati k trajnejši dobrobiti sveta.

Ravni razvoja izvedbenega kurikuluma

Dokler v šoli s polno učiteljsko zasedbo ni učenca tudi ni pouka. To je le eden od razlogov, da brez učenca ni smiselno oblikovati izvedbenega kurikuluma (načrta oz. poteka učenja). Vsak otrok ima s prihodom v institucijo za seboj že preživeto obdobje izkušenj oz. spomina, do neke mere oblikovan značaj, stil (pristop) učenja (prilagajanja na svet okrog sebe), naravo volje, kjer je ključ za čudenje in trudenje (kot razlaga Kant), kjer so skriti razlogi za šolanje oz. učenje. Vsak ima svoj/stven spontan, dinamičen in trajen načrt prilagajanja na okolje, ki vpliva na odnose in način preživetja. Te moči preprosto ne moremo ignorirati, ni je humano preslišati, celo negirati. Če smo aktualni in ekonomični, nas bo učenčev življenjski kurikulum zanimal, še posebej, kadar se bomo učili skupaj, oblikovali skupni cilj pouka (učenja in poučevanja).

Otroci – učenci želijo vedno znova razodevati svoje želje, potrebe oz. pričakovanja. V njih je namreč skrita potencialna energija za kakovostno prilagajanje na svet. Bolj ko so otroci svobodni v izražanju svojih načrtov in bolj ko so vabljeni k sodelovanju, bolj so inventivni pri sporočanju svojih namer. Ciljem zato bolj zavestno oz. zavzeto sledijo, se trudijo za njihovo dosego. Rezultate z veseljem pred/razstavljajo. Zavzeti so pri iskanju učnih virov. V učenju vidijo smisel, zato so aktivni borci za dosego različnih veščin oz. novega vedenja. Iščejo vse mogoče načine in ubirajo raznotere poti do cilja. Seveda pa pri tem potrebujejo podporo, kakršnokoli (posluš, pomoč pri iskanju, miselnem razodevanju ali razvozlavanju, promociji znanja ...). Ni jim vseeno, kakšna bo njihova podpora oz. učne priložnosti. Včasih niti ne poznajo natančnega cilja, a si ga dorišejo in zbistrijo ob podpori izkušenih in ob neposrednih učnih izkušnjah.

Vzgojitelj, učitelj je pripravljen oz. opremljen mentor, če o tem (prej) premišljuje in načrtuje možnosti za sodelovanje, njegovo podporo. Vsakdo se najprej spontano vpraša: «Kar vem, lahko delim z drugimi? Kakšne so moje predstave o učenju in poučevanju ter kako lahko podprem nekoga, ki bo poskušal po svojih poteh doseči cilj, ki sem ga sam že enkrat v eni od variant doživel ali o njem vsaj bral, slišal zanj.» Učitelj bo veliko bolj suveren podpornik, če se bo čutil okrepljenega, dovolj dobro opremljenega za didaktično intervencijo in presojo kakovosti pouka.

Osebni kurikulum vzgojitelja in učitelja je izjemnega pomena predvsem zanj, posledično tudi za ravnatelja. Ob opremi in že prehojeni poti (izkušnji, simulaciji) bolj verjamemo v svoje zmožnosti. V načrtu lahko predvidimo zanke, zaplete ter pravočasno poiščemo vire, ki bi nam jih pomagali premostiti.

Na spletni strani so razstavljeni nekateri modeli, morda zanimivi kot ideje, vzorci tudi za naše načrtovanje. Kadar sodelujemo v timu oz. ekspertni skupini, je smiselno, da poznamo

izvedbene kurikulume svojih kolegov in vodstva. Na ta način smo bolj okretni v komunikaciji in iskanju konkretne strokovne podpore.

Celovitejši kurikulum skupine nastane takrat, kadar uspemo med seboj dobro povezati kurikulume učech se s kurikulumi ekspertov. La tako lahko v akciji pričakujemo učinkovitejše medsebojno zblíževanje oz. sodelovanje, koristne akcije in vredne dosežke enih in drugih (učiteljevo poučevanje in učenčevo učenje). Združeni kurikulumi enih in drugih v grozdu so močan energijski naboj sposobnosti in zmožnosti, ne le za premoščanje vsakodnevnih problemov, ampak zmožnosti spopasti se z izzivi prostora in časa mlade generacije ob podpori ekspertne.

Če zmoremo učence in strokovne delavce povezati v smiselno delovno učno socialno skupino, potem bo naš izvedbeni kurikulum vrta, šole optimalen že v svojem začetku, v akcijah pa tudi pri spremljanju razvoja pouka in pri presoji dosežkov. Če uspe strokovnim delavcem slediti razvoju znanja, potem lahko oblikujejo unikatne, učinkovite spiralne kurikulume za celotno obdobje vzgoje in izobraževanja, kar priporoča Bruner. Seveda si bodo navado načrtovanja lastnih dejavnosti – življenja zapomnili in jih koristili pri svojem osebnem življenju oz. pri razvoju kariere tudi učenci. Po tej poti bomo učitelji in vzgojitelji tlakovali jasnejšo vizijo celotne družbe in vključenost v širši svet na osnovi jasnih in realnih predstav o svojih sposobnostih in zmožnostih in tudi drugih, za dosego višjih družbenih ciljev. Nekatere dežele temu že in tudi uspešno sledijo.

Starši so pomemben sočla(e)n razvojnih učnih skupnosti, tako v vlogi očeta oz. mame, kot v svoji profesionalni ekspertni vlogi ter vlogi razvoja ožje in širše kulturne skupnosti. Starši v vseh vlogah so pomemben sograditelj kurikuluma na regionalni (lokalni) ravni. Ne le da čutijo, ampak tudi vedo in so zainteresirani slediti družbenemu razvoju in zato primerno obogatiti kurikulum institucije z zmožnostmi oz. z zagotavljanjem pogojev v živečem okolju. Starši so tisti, ki spontano in profesionalno prispevajo k trajnostnemu vidiku razvojnih učnih načrtov.

Starši imajo kot profesionalci različnih strok svoj osebni koncept načrtovanja osebnega razvoja oz. kariere, ki se v enem delu dotika sodelovanja z generacijami podmladka. Razlogov je več, vsi so preživitvene narave. Pri večplastnem kurikulumu je prav ta varovalka izjemno pomembna. V danih finančnih in profesionalnih (z)možnostih predvidi aktualni družbeni razvoj in mu sledi. Vsi si želimo dobro življenje (angl: good-life), uspešno dosežene zelene cilje, zato je smiselno, da pri načrtovanju izkoristimo to naravno odpornost (odpornost, imunost).

V okviru lokalnega kurikuluma so nekateri starši, ki se profesionalno ukvarjajo z načrtovanji predvidenih potrebnih znanj v okviru učnih predmetov – disciplin (strok), ki pomagajo mladim do novih miselnih uvidov. Ti strokovnjaki iste stroke oblikujejo nacionalni kurikulum predmeta (discipline), vsi skupaj pa celovit nacionalni učni načrt. Standarde (dogovorne vsebine) podpre pedagoška stroka in jih potrdi izbrana profesionalna strokovna skupina na

ministrstvu. Odobritev pomeni zagotavljanje sredstev, da se načrt lahko zgodi pri vseh učečih se. To je podpora na nacionalni (državni) ravni. Ta podpora lahko deluje tudi na globalni ravni združenja ekspertov sveta ali na lokalni ravni. Nekateri starši prispevajo neposredno v vzgoji in izobraževanju, so dejavni kot eksperti določene stroke pri puku.

Če pogledamo nacionalne učne načrte, vidimo veliko podobnosti med njimi, a najdemo tudi unikatne rešitve. Iz presoj oz. refleksij zaznamo zagate, šume, motnje, vrzeli, pomanjkljivosti, ki jih bodo mogli oz. zmogli aktivni člani družbe v prihodnje premostiti. Nekateri načrti so skopi pri vsebini, drugi pri navodilih, iz različnih razlogov: neznanja, nevednosti oz. neizkušenosti ali pa zaradi prepuščanja avtonomije aktualnim učiteljem in vzgojiteljem, če menijo, da so sami večji kakovostnih učnih načrtovanj. Različne dežele na zemljevidu sveta so različno zadovoljne s svojimi načrti in različne družbene skupine uspejo kljub načrtovanju bolje oz. slabše izkoristiti svoj družbeni potencial. Preberite kurikulum naše dežele, evropske unije in globalni družbeni plan.

Družbene skupnosti med seboj bolj ali manj sodelujejo, se podpirajo, tekmujejo z razlogom, zato se nekatere odpirajo in druge zapirajo ali ostajajo priprte. Kadar različnim deželam uspe oplemenititi kurikulum sebi in hkrati drugim, le-te (p)ostajajo vodilne razvojne družbe na področju razvoja kurikuluma učenja oz. človeštva sploh. Nekatere dežele rade sodelujejo med seboj prav zaradi medsebojnega oplemenitenja, druge pa so zadržane. Globalni kurikulum nastaja in se uveljavlja prav v deželah, ki so odprte za medsebojno bogatenje.

Koliko česa prispe v šolski izvedbeni kurikulum, koliko česa oplemeniti naš osebni kurikulum, koliko podpore in kakovostnega znanja prejme otrok v času rasti, je odvisno od več dejavnikov, najbolj pa od staršev in njegovega učitelja oz. vzgojitelja. Če so starši odprti in če učitelj ni frustriran, potem ima otrok več in vedno boljše učne pogoje. Ni vse le denar (finančni, ekonomski vidik, čeprav vemo, da ima velik vpliv, a se iz izkušenj zavedamo, da je pogum in predznanje ekspertov veliko družbeno bogastvo, ki je bolj učinkovito, če je želeno).

Kako izpeljati večplastno načrtovanje in ga po realizaciji primerno presoditi, je aktualno vprašanje posamezne učne socialne skupine (bilo tudi v preteklosti). Za učinkovito intervencijo je potrebno prisluhni učečim se, jih spoštovati in se ustrezno z njimi povezovati, da bi lahko skupaj premostili učne dileme. To je star humanistični nauk, ki je v organizaciji izvedbe redkeje uporabljen.

Načelo 2: Izvedbeni kurikulum je veliki unikatni načrt (lahko male VIZ institucije tam nekje na deželi sveta); velik z vidika razsežnosti (obsega) vsebin in unikaten z vidika upoštevanja pričakovanj predstavnikov tistega sveta.

Ustvarjanje izvedbenega načrta pouka

Vsak učitelj, vzgojitelj se v kadrovski šoli uči načrtovati pouk. V literaturi (teoriji načrtovanja pouka) najdemo podobne si strukture didaktike pouka. Na spletu najdemo referenčne primere, ki jih promovirajo strokovnjaki fakultet. Večinoma so plagiat, redki didaktične invencije. Teorija se ukvarja z definicijami (opredelitvami pojma) kurikulumu in s ključnimi elementi, t.j. cilji (ki so lahko definirani kot smotri, konkretni cilji, vsebine, rezultati oz. dosežki ali standardi znanj) in z organizacijo izvedbe (ki govori predvsem o metodah in oblikah dela, učnih navodilih in morda tudi virih učenja za doseg cilja) ter ocenjevanjem (na različnih ravneh: učenca v razredu, učitelja v zboru, šole v regiji in državi) kakovosti izvedbe. Načrtuje se sistem oz. filozofija vodenja načrtovanja, izvedbe in evalvacije ter posodabljanja. Ukvarja se z učnim okoljem oz. pogoji na različnih ravneh (institucije in znotraj učnih skupin).

Izkušeni inovativni učitelji in ravnatelji namigujejo na morebitne izboljšave, katere izvajajo v obliki raznoterih implementiranj oz. posodabljanj. Inovacijski projekti Zavoda RS za šolstvo so ena od možnih oblik posodabljanja izvedbenega kurikulumu od »spodaj navzgor« z vidika organizacije pouka. Inovacijski projekti z metodologijo presoje in oblikovanja omogočajo akcijsko posodabljanje neposredne prakse s stalnim sistemom spremljanja razvoja kakovosti izvajanja načrtovanja pouka. Pri posodobitvah ostaja osnovna struktura, spreminja se razumevanje in zato način uresničevanja načrtovanega. Inovativno dizajniranje izvedbenega kurikulumu pa vsebuje tudi didaktično novost, neposredno sodelovanje oz. načrtovanje z učenci. Samostojno, avtonomno posodabljanje načrtovanja lastnega dela (pouka) omogoča neposredno sodelovanje učitelja in učenca ter staršev na konkretni aktualni ravni. Oblikovanje izvedbenega kurikulumu torej ni le stvar opredelitve osnovne strukture (elementov načrtovanja), ampak predvsem metoda in stil interpretacije poteka skupne dejavnosti - načrta. Kot če bi skupina oblikovalcev imela enake elemente za oblikovanje ogrlice, bi vsaka izdelana ogrlica bila unikat: izdelovalec upošteva dane pogoje (enak material), vnese pa v svojo interpretacijo svoje predznanje, pričakovanja, želje, ideje, okus (zato nastanejo smiselne razlike v kombiniranju). Presoja kakovosti oceni vrednost posamezne ogrlice. Presoja temelji na merilih uspeha, ki si jih zada v načrtu skupina načrtovalcev, bodočih izvajalcev in evalvatorjev dejavnosti in dosežkov.

Akcijski načrt omogoča kakovostno oblikovanje in tudi posodabljanje načrtovanja pouka. Način načrtovanja v tej obliki je že preverjen. Upošteva dimenzije prostora in časa, potrebe vseh deležnikov po refleksijah, pogoje v re-načrtu (ponovnem načrtu, ki sledi predhodnim ugotovitvam) in samih dejavnostih ter spremljanju (zbiranju) dokazov o zagotavljanju oz. za zagotavljanje kakovosti. Akcijsko načrtovanje upošteva opredeljena obdobja, omogoča sodelovanje vseh deležnikov in njihovo spremljanje ter medsebojno pravočasno povratno informiranje za usklajevanje oz. sinhroniziranje.

Vsak izvedbeni kurikulum je unikatni tudi zaradi raznoterih kompetenc, znanj in sposobnosti vzgojiteljev in učiteljev ter drugih učečih se in vsak od njih ima intenco po boljšem dosežku. Na vsako izvedbo vplivajo pogoji in priložnosti, zato je smiselno, da je načrtovanje odprto,

dinamično oz. prilagodljivo, a hkrati jasno z vidika cilja. Smiselno je, da interpretacija načrta upošteva čas in prostor za morebitne aktualne intervencije v kritičnem času oz. času priložnosti. To je improvizacija, vendar sistematično spremljana in nadzorovana s strani raznoterih presojev, kjer se izrazijo dodatne potrebe učečih se oz. potrebe učnega okolja.

Običajno se pouk načrtuje znotraj ene discipline, redkeje integracije disciplin, še redkeje na ravni celostnosti oz. potreb problema. Čisto drugačen je načrt pouka, kadar za spremenljivko učitelj upošteva cilje predmeta (standard znanj) in čas izvajanja (predmetnik), ali če cilje združi v en učni problem. Še drugačen postane, če problem zgleda kot izziv, ali če se načrtovanje pouka začne iz potreb učečih se in popolnoma drugačen, če učitelj pri načrtovanju pouka izhaja iz pozitivnih, močnih interesov učencev. Drugače je, če se nam zdi, da imajo vsi predmeti enak status do drugega predmeta. Jeziki vseh vrst so orodja za naše možgane, znanstvene discipline se ukvarjajo z metodologijo raziskovanja, preiskovanja, eksperimentiranja, opazovanja, merjenja in sklepanja. Ukvarjajo se z načini odkrivanja novega. Humanistični predmeti pa z odnosi in ustvarjanjem pogojev za sodelovanje, z močjo, bojem s seboj in razvojem tolerance za sooblikovanje pravil humanega prilagajanja na svet, sodelovanja z živimi. Človek se nauči presojati in ohranjati vredno (zanj pomembno) ter predstavljati naučeno, ki omogoča razumevanje oz. oblikovanje višje zavesti. Če ne verjamete, poskusite posodobiti vaše osebne načrte. In še opomba: od tega je odvisna tudi oblika spremljanja oz. presojanja, posledično pa kakovost naučenega oz. učni uspeh.

Načelo 3: Od oblike (forme) načrta je (lahko v veliki meri) odvisen učni rezultat oz. uspeh učečih se, kar z drugimi besedami pomeni, da je od oblike načrtov pouka odvisna kakovost družbene dejavnosti oz. kulture in njihova zagnanost po razvoju oz. ohranjanju. Pojem načrt pomeni vnaprej določiti metodo, prostor in čas za uspešno izvedbo načrtovanega cilja (po SSKJ).

Kje in kako začeti?

Če si novinec ali izkušeni učitelj, vzgojitelj, vedno začni pri sebi. Spoznaj se. Preveri, kaj znaš in zmoreš, kakšne pedagoške komunikacije si sposoben. Premisli o svojih prepričanjih do sveta in prilagajanja v njem. Zavedaj se svojega poslanstva. Imej svojo vizijo, ki te vodi skozi misijo poučevanja. Zavedaj se svojih potreb in jih po najboljši možni poti uresničuj. Vprašaj se, kako te vidijo drugi, ne le, kako vidiš sam sebe. Kako te sprejemajo in presojajo učenci, kako se zbližuješ s kolegi, strokovnjaki, starši. Kakšen je običajno tvoj empatičen odnos do soljudi. To so namreč pogoji oz. potencial, s katerim razpolagaš v vlogi učitelja.

Dobro je, da obstojijo priložnosti za odkrit pogovor in možnosti za povezovanje učiteljev med seboj, ki si bodo v podporo pri kakovostnem izvajanju pouka v okviru institucije. Vodstveni delavci imate pri spodbujanju sodelovanja in zagotavljanju pogojev pomembno vlogo. Učiteljski zbor se dogovori v skladu z vizijo vzgojno-izobraževalne organizacije (ki jo oblikujete skupaj), kako nastaviti okvir in osnovne konture spiralnega izvedbenega kurikula vzgojno-izobraževalne organizacije. Ko so predstave (slika, oris) jasne, je čas za simulacijo, ki prepriča celoten zbor in posamezne strokovnjake o tem, ali so osnovne konture načrta res smiselne. Morda se bo skupina odločila za izvedbeni kurikulum, ki ga bo opredeljeval temeljni (vodilni) cilj ali pa bo vsebina učni magnet za učence in tudi učitelje ter starše oz. eksperte. Morda bo izhodišče načrtovanja otrokov kurikulum (njegova pričakovanja in potrebe). Bruner meni, da je opredelitev izhodišča zelo pomembna stvar, kajti tu se opredeli smisel načrtovanja pouka; procesa poučevanja in učenja.

Ko se jeseni učitelj sreča s socialno učno skupino, je čas za njihovo zблиževanje, udomačevanje in dogovarjanje o tem, kaj in kako ter zakaj se bodo sploh učili. Otroke in starše to zanima. Eni in drugi imajo oblikovana svoja pričakovanja in potrebe. Smiselno je, da učitelj najde primerno odprto komunikacijo za spoznavanje učencev oz. udomačevanje celotne socialne učne skupine. Smiselno je, da učitelj učencem ponudi priložnosti za izmenjavo izkušenj in predlogov, kjer bodo lahko hitro identificiral kakovost učne ekipe (predznanje in učne želje).

Preden gredo učeči se na svojo in hkrati skupno učno pot, je dobro, da se med seboj spoznajo in skupaj načrtujejo učno popotovanje. Razdelijo si vloge in postavijo izhodišče tako na začetku leta kot na začetku teme ali na začetku učnega problema, izziva med učnim letom. Med učnim letom je smiselno načrtovati čas še za refleksije in vmesna potrebna (re)načrtovanja. Skratka, potrebno je vedeti, kako se bo leto delilo na etape, kaj jih bo določalo (čas, vsebina, znanje, tema...). Na tej osnovi se strukturira načrt, zariše osnovne poteze učnega dogajanja, učne zgodbe ali več njih za šolajoče obdobje oz. šolsko leto ali celotno obdobje vzgojno-izobraževalnega programa.

Učitelji tako oblikujejo celovitejši načrt pouka, vedo, kakšno je predznanje učencev, kakšne so njihove potrebe in pričakovanja, kateri so njihovi interesi in na kakšen tempo učenja so navajeni, kakšen je stil učenja (prilagajanja, vzgoje). Tako dobi učitelj na začetku leta in pred vsakim začetnim delom med letom dokaj jasno sliko o tem, kakšen učni potencial posedujejo učeči se in tako lahko v načrtu predvideva tempo in pomembnejše učne (didaktične) elemente.

Učitelj kot strokovnjak pozna letni delovni načrt šole in nacionalni učni načrt, zato lahko v interpretaciji (formi) pouka upošteva vse bistvene spremenljivke, ki mu lahko potencialno koristijo ali bi ga morebiti ovirale na učni poti. Tako opremljen prav gotovo oblikuje

zanesljivejši, objektivnejši veljavni učni načrt, dovolj zanimiv za otroke in učitelje, smiseln, pomemben, zabaven, spodbuden. Le tako bodo lahko vsi deležniki pouka zanesljivo dali v učni akciji vse od sebe, se (samo)realizirali.

Načelo 4: Najpomembneje je, da se učitelj nauči dobre interpretacije (oblikovanja – dizajniranja) pouka; to pomeni zanimivega in koristnega oblikovanja načrta učnih akcij in njih spremljavo ter oblike potrebnih intervencij za doseg cilja ter kakovostnih povratnih informacij v procesu učenja. Oblika načrta je odvisna od izhodišča načrtovanja. V izhodišču načrta se določi filozofija pouka.

Učiteljeva in učenčeva oprema za učno potovanje

Za vsako popotovanje se je smiselno pripraviti oz. opremiti, da bi načrt lahko kar se da kakovostno izpeljali. Oprema je različna, zajema potrebne vire, s katerimi bomo šli na pot, orodja, s katerimi bomo dosegali vrhove, voljo in motiv (motivacijski naboj). Zagotovljeni zdravstveni in prostorski pogoji oz. pogoji za zdravi samorazvoj.

V opremi so stvari, ki bodo pomagale učitelju pri poučevanju in spremljanju učenčevega dela. Učitelj prej resnično prehodi miselno pot, jo predvidi, si jo predstavlja ter premišlja o uspehu (oblikuje svoja merila uspeha za izvedbo pouka). V didaktični opremi je paket intervencij (kot prva pomoč) učečim se, ki potrebujejo spodbude, da bi lahko samostojno rastle in se razvijali, ter vsebine, ki bodo odstirale svet nevednosti. Paketi za interveniranje morajo biti pri roki v kritičnem obdobju učenja posameznika in ekipe. Intervencija mora potekati nemoteno, tako, da se učni tok dojema kot naraven, tak ki ne kaže zastojev, motenj, postankov, vrnitev ali padcev... Učitelj spremlja dinamiko (ritem in melodijo) učenja in sproti prilagaja (dirigira, vodi, usmerja) učno potovanje učenca in hkrati učne ekipe (učne skupnosti) skozi pouk. Vsak mentor ima pri sebi učno bogastvo (metodično in vsebinsko), ki ga deli po potrebi in pričakovanju učečih se.

Če učenec pozna oz. je soudeležen v načrtovanje učne poti, potem se bo tudi sam spontano ali/in ob spodbudi primerno opremil. Otroci imajo na zalogi igrače, knjige, strategije, načrte, ideje, izkušnje, vprašanja, dileme, strahove, radosti, veselje in srečo, želje. Na učni poti imajo svoj portfolio, v katerega dajejo vse, kar se jim zdi pomembno za njihovo srečno učno potovanje. To je njihov dragoceni zaklad, ki jih podpira pri čudenju in trudenju do dosežka zelenega cilja. Portfelj je last otroka, vendar je prav gotovo izjemno zanimiv učni zaklad, ki bogati, usmerja in pojasnjuje razloge za realizacijo načrta pouka tudi za učitelja, starše in delodajalce.

Šola in okolica sta opremljena z orodji in prototipi, materiali, stvarmi, ki so lahko izjemen učni prostor oz. učna orodja za miselno prilagajanje, zato je dobro, da okolico šole in šolo samo poznajo vsi udeleženci pouka in da vsake toliko obhodijo parcelo ter zbistrijo misli o tem, kaj jim lahko nudi ugodne učne pogoje, katere učne vire imajo na voljo v bližini, zastonj. Kdaj so jim na voljo in v kakšni obliki. Marsikdaj lahko z malo inventivnosti, iznajdljivosti, drugačnim pogledom odkrijemo učne bisere, unikate, ki nam lahko pomagajo razumeti zahtevne, zagonetne miselne procese. Če nam je stvar domača, nam bo tudi lažje predstavljiva. Včasih spremenimo razpoloženje, če odidemo ven iz učilnice, ali če jo prilagodimo učnim potrebam.

Otrokom in učiteljem zagotovimo ustrezno prehrano in počitek, da bi lahko v učnem procesu dali čim več od sebe in to z zadovoljstvom.

Načelo 5: Načrt pouka vsebuje tudi opremo za izvedbo pouka. Opremljena sta oba: učitelj in učenec. Oprema je varno shranjena (na primer portfelj) in uporab(lje)na v kritičnem obdobju.

Oblikovanje (modeliranje) izvedbenega kurikuluma (po Brunerju, 1960):

1. Pri modeliranju (oblikovanju), pravi Bruner, se je potrebno zavedati, da načrtujemo razvoj osebnosti, zato je nujno predvideti čas in prostor za refleksije in prostor za izbiranje ter ekspresijo udeležencev pouka.
2. Model naj jasno izraža filozofijo do kulture prilagajanja, vzgoje, učenja posameznika v socialni učni skupini.
3. Modeliranje pomeni konstruiranje izvedbenega kurikuluma, torej ne gre za fiksno oblikovanje, ampak za priložnost oblikovati, izvesti in presoditi njegovo kakovost. Konstruktivistično modeliranje prinaša inovativno priložnost, da vzgojno-izobraževalna institucija oblikuje spiralni kurikulum v okviru akcijskega raziskovanja. Temeljni namen je, da imajo učeči se priložnost načrtovati svoj lastni učni kurikulum in ga usklajevati s kurikulumi sošolcev, učitelja in ostalih. Da razmišlja in opazuje različne učne ravni miselnega razvoja. Načrt jim omogoča jasno sliko o razvoju lastnega učenja s smislom in vizijo ter z vso pomembnostjo aktualnega časa.
4. V modulaciji učnih načrtov je zagotovljeno, da se otrok nauči osnovnih principov posameznih učnih predmetov, raje kot le obvladovanje določenih podatkov znotraj predmeta.

5. Z modeliranjem je omogočeno učenje z odkrivanjem, preverjanjem in zagotavljanjem učiteljeve podpore pri samostojnem in ekipnem učenju.
6. Modeliranje učnih načrtov (izvedbenih kurikulumov) zagotavlja napredovanje, rast in razvoj (akceleracijo) učenčevega miselnega razvoja. Bruner predlaga, da model v začetnem obdobju učenja novih vsebin, v okviru kateregakoli predmeta, izpostavlja t.i. intuitivno učenje, da bi lahko otrok sprožil celovit miselni sistem, prišel do idej in da se takega načina učenja v začetni fazi poslužuje tudi učitelj, ki kaže možne poti intuitivnega razmišljanja. Na ta način lahko v modeliranje kurikuluma sproti vnašamo osnovne ideje socialne učne skupine in tako naredimo kurikulum živ in smiseln. Na tej osnovi naj se gradijo višje ravni miselnega razvoja oz. razumevanja (spirala v smislu od intuitivnega do najvišjih oblik mišljenja oz. uvidov).
7. Modeliranje izvedbenega kurikuluma ni le v smislu oblikovanja primerne strukture, ampak tudi motivacijskega sistema; pripravljenosti za učenje in vztrajanje, za razvoj kakovostnega mišljenja, kot tudi intuitivnega (ki ga izpostavlja Bruner predvsem za razvoj ustvarjalnosti in za ohranjanje vztrajnosti) in analitičnega za boljše predstavljanje in zato razumevanje. Modeliranje kurikuluma na izvedbeni ravni ilustrira mnogotere motive za prilagajanje – učenje.
8. Najpomembnejši kazalnik, da je izvedbeni kurikulum ustrezen, primeren za posamezno učno socialno skupino je, če se jim zdi smiseln (angl: menanigful), če omogoča razvoj veščin in hkrati priložnost za samopresojo in skupno oceno kakovosti za prihodnje (nadaljnje) učenje, če omogoča potencialno podporo v samorazvoju posameznika v skupini in tudi priložnosti za ustvarjalno oz. inovativno prakso. Smiseln izvedbeni kurikulum omogoča realno, resnično preiskovanje, analiziranje, odkrivanje, razvozlanje miselnih vozlov samostojno z učno skupino in/ ali učiteljem oz. eksperti. Če pogledamo v učilnico, bi ob primerni izvedbi kurikuluma lahko opazovali učenje temeljnih načel v okviru posameznih predmetov in povezave med njihovimi idejami ter načeli znotraj predmeta. Zaznavali bi diagnostiko predznanja, kjer se pouk začne tam, kjer otroci že vedo in razvijajo znanje v neznane smeri ob podpori in vodenju mislečih in učitelja, spremljali bi shematični razvoj učenja učenca v prihodnje. Podpirali in celo razvijali bi intuitivno mišljenje, predstavljanje predstav, reflektiranje idej na način, da bi zagotavljali (odprte) učne priložnosti, kjer bi potekala sistematična samokontrola pred skupno formativno spremljavo. Opazovali bi učne priložnosti, kjer otroci odkrivajo neznanke sveta, rešujejo probleme, dileme, učne zagate, vozle, kjer bi lahko slišali otrokove učne hipoteze, katere bi lahko preverili, preizkusili ter tako sami in ob podpori ugotavljali oz. spoznavali.
9. Ob opazovanju odprtega izvedbenega kurikuluma bi lahko identificirali ključne namene učenja: učenje služi prihodnosti, z omejenim materialom razpolagajo kot z učnimi sredstvi, komunikacija prenaša znanje o veščinah in idejah. Promovira se akcijsko učenje s pridobivanjem izkušenj (doživljanjem), s priložnostmi za samostojno

in skupno reševanje problemov in manipuliranje z idejami. Za tovrstne pristope učenci razvijajo aktivni pristop – učenje ob/z delom, učenje ob živih virih, pojmovnih slikah in manipuliranje z besedami ter števili.

10. Izvedbeni kurikulum ni le ura, ki kaže na otrokov kognitivni razvoj (ali zaostaja, prehiteva), ampak na kakovost njegovega odzivanja v učnem okolju (ožjem in širšem). Učenje naj ne bo lekcija, ampak premišljeno voden proces kognitivnega (samo)razvoja ob podpori eksperta. V tem smislu naj bodo ob izvedbenem kurikulumu prirejeno oblikovana tudi učna navodila učitelja oz. eksperta, kjer se upošteva Vygotskijevo območje bližnjega razvoja učenca ob podpori eksperta. Tovrstni načrt naj zagotavlja učenčevo naravno razmišljanje, kjer se v prvih fazah učenja vedno upošteva intuitivno reševanje problema, kje se ponuja material, ki ima vlogo stimulatorja za preverjanje, preizkušanje, ki zagotavlja učenje z odkrivanjem in preiskovanjem. Intuitivno učenje spodbuja zdrav razvoj samozavesti in samozaupanja, omogoča pogovore o lastnem kognitivnem procesu učenja, motivaciji za učenje. Izvedbeni kurikulum naj vsebuje tudi trik misterije - magnet, ki vleče mlade učenjake ob podpori v zanj novi, nenavadni svet spoznanj. Otroci so radi učni detektivi, pravi Bruner.

Načelo 6: Izvedbene kurikulume modelirajo udeleženci vzgoje in izobraževanja znotraj institucije. Od njihove namere je odvisno oblikovanje in tudi kakovost kurikulumu. Bruner spodbuja t.i. spiralni kurikulum, ki temelji na akcijskem načrtovanju, kjer se v re-načrtu upošteva predznanje in pričakovanja učečih se in kjer se učna zgodba začne z intuitivnim mišljenjem učencev in učitelja.

Spremljava pouka

Načrt pouka predvidi in upošteva tudi čas in pogoje za spremljanje kakovosti pouka, učenja in poučevanja. Načrtovano želimo spremljati sproti, da bi sproti po potrebi intervenirali za nemoteno rast in razvoj oseb v učnih socialnih skupinah. Dinamični, akcijski učni načrt – izvedbeni kurikulum ima ta mehanizem že vgrajen v sistem. Spremljanje je vzporedna aktivnost od načrta do re-načrta in vmesnih aktivnosti ter refleksij. Spremljava je lahko spontana, ali pa sistematično oblikovana. Od forme načrta je odvisna tudi forma spremljanja dejavnosti ter vpliva na aktualno dogajanje.

Legitimen kurikulum mora biti sprejet, doseženo mora biti soglasje vseh deležnikov, preden se ga izvaja. Pri izvedbi in analizi je smiselno biti pozoren na dve spremenljivki, ki imata velik vpliv na kakovost izvedbe načrta, to sta: 1. socialni kontekst in 2. sistem ocenjevanja

znanja. V času spreminjanja pa je velika spremenljivka tudi alternativna pot glede na predhodno oz. klasično.

Ko se novinci lotijo spreminjanja načrtovanja kurikuluma, je dobro, da predhodnega dodobra analizirajo v pozitivnem in negativnem smislu. Rezultati bodo vplivali na referenčni prenovljeni model načrta. Na samo izvedbo bodo vplivali sistem načrtovanja, vodenje načrta k izvedbi, kultura poučevanja in učenja, sposobnosti za medsebojno sodelovanje in sama filozofija načrtovanja. Re-načrt bodo krojili diagnostični rezultati (pričakovanja in potrebe učencev), intervencijski kontrolni mehanizem (povratne informacije učečih se iz procesa učenja in potrebnega učnega neposrednega prilagajanja) ter ugotovitve iz končne presoje učenja in dosežkov (shranjenih v portfelju).

Pred (re)načrtom kurikuluma je smiselno (po Marsh, 2004):

1. odgovoriti na kompleksno vprašanje: kaj je (za vas) kurikulum, izvedbeni kurikulum;
2. določiti meje, okvir kurikuluma (To so orodja kontrole izvedbe in orodje za dinamično re-načrtovanje po potrebi (sprotne aktualni odzivi). Prav tako so to opredelitve kreativnih idej in aktivnosti. Nekateri kurikulumi so prav zaradi kakovostnega okvira avantgardni pravi Marsh, 2004);
3. opredeliti perspektive pouka (poučevanja in učenja);
4. načrtati oblike sodelovanja in prispevanja;
5. oblikovati idejo, filozofijo in konkreten načrt.

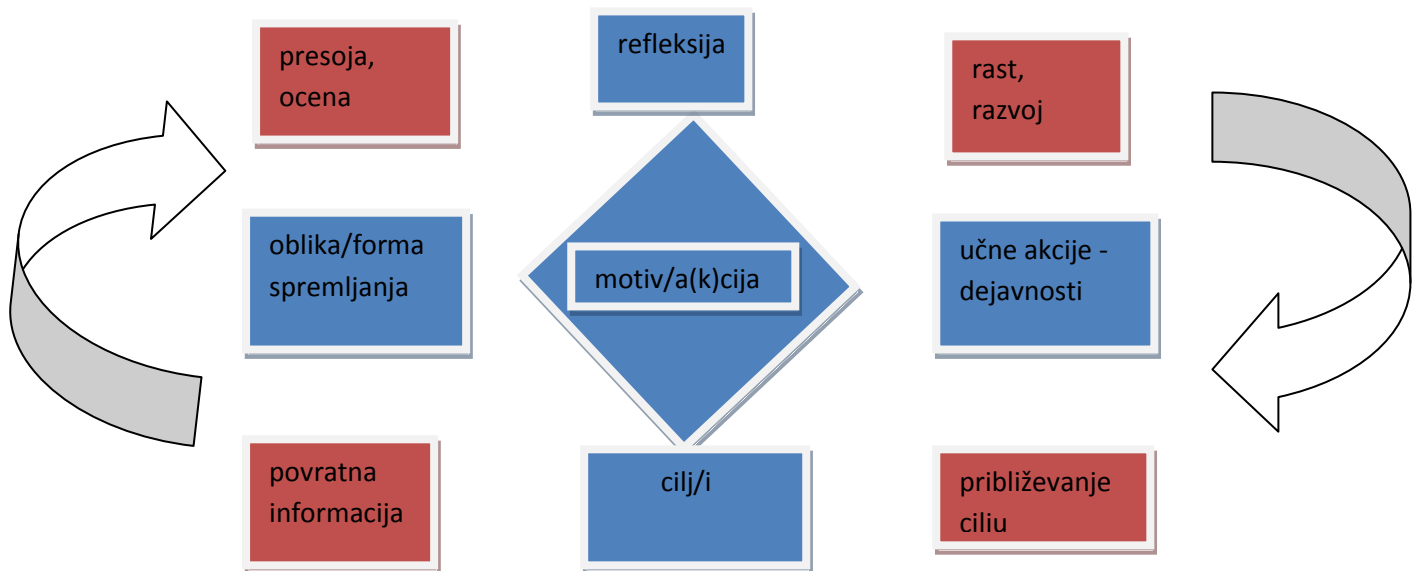
Zaradi dolgoletnih navad, imamo zelo globoko usidran vzorec, ki se nam zdi varen – zanesljiv. Zato je smiselno oblikovati razvojno ekspertno skupino, ki bo spremljala razvoj spreminjanja izvedbenega kurikuluma. Ta naj se osredotoči na cilje, ki vsebujejo jasno sliko rezultata, predlagane poti do tja, možnosti za preverjanje uresničevanja in merila kakovosti produkta (po Dewey, 2001). Načrtovanje kurikuluma naj vedno vključuje tudi njegov razvoj, zato je nasproti spremljanju posameznih učnih ciljev treba spremljati tudi veliko sliko kurikuluma, njegovo splošno korist.

Ko se lotite izvedbenega kurikuluma, ga pišite na nivoju institucije (vrtca, šole, doma), na nivoju vodstva in strokovnega delavca (učitelja, vzgojitelja), v sodelovanju z otroki, učenci, dijaki, gojenci. V resnici razmišljamo o inovativnem načrtu vzgoje in izobraževanja, načrtu pouka, načrtu učenja drug od drugega v raznoterih učnih simulacijah in v resničnih življenjskih akcijah. Bistvo načrtovanja je premislek o dialoškem učenju. Učenju s skupnim ciljem, pri čemer lahko vsakdo doseže osebni cilj. Cilji na dolge proge (vizija) so povezani z vrednotami. Cilji obdobja so povezani s principi in ciljne faze z razvojem bližnjega območja učenja (ki ga omenja Vygotski) in je povezan z osebno nadgradnjo (rastjo in razvojem).

Pri ciljih je pomembno, kdo ga oblikuje in kako odprt je za nadgrajevanje. Cilj mora biti konkreten, dosegljiv, merljiv, preverljiv, ki se ga da nadgrajevati. Povezan je s pričakovanji, močjo, jasnostjo, verjetnostjo, pomembnostjo in potrebami človeka. Vizijo delajo vodje z ljudmi na vseh ravneh, obdobje cilje aktivni oz. učitelji, vzgojitelji v sodelovanju z učenci, otroki, dijaki. Cilje bližnjega razvoja pa pogosteje učenci samostojno v sodelovanju z učitelji, vzgojitelji, mentorji, starši. Cilji so kultivirane (premišljene) želje, ki vključujejo potrebe oz. pričakovanja (svoja in od drugih – notranja in zunanja motivacija).

Včasih hkrati, včasih zaporedno razmišljamo o realizaciji cilja in ga še smiselno prilagajamo. Dejavnosti so odvisne od podpore, virov v okolju in od naše iznajdljivosti. Dejavnost, aktivnost, učne akcije v procesu učenja so torej poleg cilja/ev drugi pomembni kurikularni element. Že v času načrtovanja učnih akcij pa razmišljamo o merjenju kako-vosti, zato načrtujemo istočasno tudi formo spremljanja. Bistvo slednje je povratno informiranje, ki omogoča razvoj prihodnjega učenja in poučevanja ter zbiranja dokazov (kazalnikov/dosežkov), ki so pomemben vir za sumativno presojo oz. sodbo.

Če Marshov vir uči, da mora biti struktura načrta trdna in koristna oz. trajna, Bruner ponuja premislek o realizaciji idej v akcijskem raziskovanju (t.i. spiralni kurikulum). Modeli iz spleta pogosto kažejo na vse preveč obsežno, zahtevno, nepregledno, komplicirano načrtovanje, ki prej odvrta kot vabi k njihovi rabi. Izvedbeni kurikulum naj bo za učitelja jasen, smiseln, preprost oz. funkcionalen. Prav to so razlogi za še en poskus enovitega, preprostega načrtovanja z osnovnimi elementi za katerikoli dejavnik v VIZ (vodstvo ali druge strokovne delavce ali učence. Struktura akcijskega (spiralnega) izvedbenega kurikuluma:

Nekatera vprašanja, ki vodijo proces akcijskega načrtovanja spiralnega izvedbenega kurikuluma:

presoja,
ocena

Ko presojam, se vprašam: »Kako uspešno sem prispel/a na cilj? Ali so mi bila merila uspeha v pomoč? Na kaj moram biti pozoren/a v nadaljevanju učenja?«

refleksija

V skladu z refleksijo se vprašam: «Kako dobro sem uspel/a doseči cilj? Kako dobri so dokazi/dosežki? Kaj in kako lahko cilj izboljšam (naslednjič)?

cilj/i

V skladu s ciljem se vprašam: »Kaj bom delal/a (raziskoval/a, odkrival/a)?« (osebna izjava) in: »Kaj bom vedel/a, znal/a ob koncu, ob dosegu cilja?«

učne akcije –
dejavnosti

V skladu z načrtovanimi učnimi akcijami se vprašam: »Kako bom to počel/a (izvedla, preverila, ugotovila, spoznala, dokazala...)?« To bo premislek o veščinah in učnih materialih, virih in podpori.

oblika/forma
spremljanja

V skladu s formo spremljanja se vprašam:« Kaj (se) želim naučiti? «Kako obvladujem doseganje cilja? Kaj je moj/naš cilj v prihodnje?«

rast,
razvoj

Ob zanimanju za rast se sprašujem: »Kaj novega, pomembnega sem si zapomnil/a? Kaj uporabiti pri nadaljevanju učenja? Kaj predstaviti?« Ob zanimanju za razvoj se vprašam: »Kako uspešen/a sem? Kateri načini učenja so koristni? Na kakšen način se da izboljšati predznanje? Kako predstaviti tisto, kar znam?«

približevanje
ciliu

V procesu učenja (pridobivanja znanja in manipuliranja z njim) opazujem svoj napredek in se vprašam: »Kako hitro in uspešno sem prišel/a do cilja? Kaj me na poti do cilja ovira? Kje poiščem podporo, pomoč?«

motiv/a(k)cija

V procesu (samo)spodbujanja k učenju (prilagajanju na svet) se vprašamo: »Kaj me zanima? Katere vsebine bi raziskoval/a? Kakšna so moja pričakovanja do učenja? Katere potrebe mi pogosto pridejo na misel? Kako ohranjam svojo pozornost? Kako se bodrim? Česa ne maram? Me je strah?«

Načelo 7: Izvedbeni kurikulum spremljamo z namenom didaktičnega interveniranja za nemoteno (tekočo) rast in razvoj učečih se. Nadziramo uporabno vrednost kontrolnega mehanizma pouka; učenja in poučevanja. Obliki načrta in spremljave sta skladni. Rezultati učenja pomembno vplivajo na referenčni (re)načrt. Proces spremljanja uspešnosti izvedbe kurikuluma ohranja živ povratna informacija. Spremljanje izvedbenega kurikula po potrebi (skladno z razvojem kurikuluma) izboljšujemo.

Sklep

Literatura iz prejšnjega stoletja, ki je vizionarska še danes in aktualne inovacije v vzgojno-izobraževalnih institucijah zadnjih nekaj let nam nakazujejo možne poti učinkovitejšega načrtovanja oz. premišljenega predvidevanja pouka. Rezultati inovacij podpirajo porazdeljeno načrtovanje med različnimi akterji vzgoje in izobraževanja, vseh v želji po čim bolj kakovostnem aktualnem učenju oz. znanju učečih se v skupnosti. Odprta učna pot spodbuja odprto načrtovanje izvedbenega kurikuluma učenja in spodbuja inventivne oblike medsebojnega sodelovanja ter vrednotenja učnih učinkov oz. odstira nove oblike medsebojnega pedagoškega komuniciranja.

Preglednica načel:

Načelo 1:	Izvedbeni kurikulum je najpogosteje akcijski načrt za izvajanje in evalviranje vzgoje in izobraževanja na različnih oz. več ravneh. Gre za načrt poteka učenja, osamosvajanja, usposabljanja, odraščanja. Vsak ga ima, nastal je bodisi spontano bodisi premišljeno, zato je smiselno, da osebi, s katero sodelujemo, prisluhnemo, se z njo povežemo in z njo delimo svoj kurikulum ter se tako s skupnim načrtom približamo potrebam in pričakovanjem obeh. Bistvo načrtovanja je doseči cilj po čim boljši naravni socialni poti. Učiteljem se prav na tem področju ponuja velika družbena priložnost prispevati k trajnejši dobrobiti sveta.
-----------	---

Načelo 2:	Izvedbeni kurikulum je veliki unikatni načrt (lahko male VIZ institucije tam nekje na deželi sveta); velik z vidika razsežnosti (obsega) vsebin in unikatni z vidika upoštevanja pričakovanj predstavnikov tistega sveta.
Načelo 3:	Od oblike (forme) načrta je (lahko v veliki meri) odvisen učni rezultat oz. uspeh učečih se, kar z drugimi besedami pomeni, da je od oblike načrtov pouka odvisna kakovost družbene dejavnosti oz. kulture in njihova zagnanost po razvoju oz. ohranjanju. Pojem načrt pomeni vnaprej določiti metodo, prostor in čas za uspešno izvedbo načrtovanega cilja (po SSKJ).
Načelo 4:	Najpomembneje je, da se učitelj nauči dobre interpretacije (oblikovanja – dizajniranja) pouka; to pomeni zanimivega in koristnega oblikovanja načrta učnih akcij in njih spremljavo ter oblike potrebnih intervencij za doseg cilja ter kakovostnih povratnih informacij v procesu učenja. Oblika načrta je odvisna od izhodišča načrtovanja. V izhodišču načrta se določi filozofija pouka.
Načelo 5:	Načrt pouka vsebuje tudi opremo za izvedbo pouka. Opremljena sta oba: učitelj in učenec. Oprema je varno shranjena (na primer portfelj) in uporab(lje)na v kritičnem obdobju.
Načelo 6:	Izvedbene kurikulume modelirajo udeleženci vzgoje in izobraževanja znotraj institucije. Od njihove namere je odvisno oblikovanje in tudi kakovost kurikuluma. Bruner spodbuja t.i. spiralni kurikulum, ki temelji na akcijskem načrtovanju, kjer se v re-načrtu upošteva predznanje in pričakovanja učečih se in kjer se učna zgodba začne z intuitivnim mišljenjem učencev in učitelja.
Načelo 7:	Izvedbeni kurikulum spremljamo z namenom didaktičnega interveniranja za nemoteno (tekočo) rast in razvoj učečih se. Nadziramo uporabno vrednost kontrolnega mehanizma pouka; učenja in poučevanja. Obliki načrta in spremljave sta skladni. Rezultati učenja pomembno vplivajo na referenčni (re)načrt. Proces spremljanja uspešnosti izvedbe kurikuluma ohranja živ povratna informacija. Spremljanje izvedbenega kurikula po potrebi (skladno z razvojem kurikuluma) izboljšujemo.

Literatura

Bruner, J. (1961). *The Process of Education. A Landmark in Educational Theory.*

Dewey J. (2001). *Democracy and Education. The Pennsylvania State University.*

Elliot, J. (1991). *Action Research for Educational Change. Open University Press. Milton Keynes.*

Gradiva inovacijskih projektov na spletni strani www.zrssi.si, dec.2014.

Gradiva za oblikovanje izvedbenega kurikuluma Komljanc N. uporabljena na svetovalnih storitvah VIZ do leta 2014.

Malcolm, Skilbeck (1984). School-based Curriculum Development. P.C.P. Education Series.

Marsh, J. C. (2004). Key Concepts for Understanding Curriculum tretja izdaja. Routledge Falmer press.